گزارش

«چالش قانون» پژوهشها و مطالعات انجام شده پیرامون فساد اداری و اقتصادی را معرفی (۱۰۱) میکند

چالش فساد اداری و اقتصادی در تصدی گری‌های دولتی!؟

اشاره: اقتصاد هر جامعه، محل ظهور و بروز همه متغیرهای فعال و متاثر از جهان بینی، آرمان ها، ارزش ها، فرهنگ، سیاست و قوانین اداره شئون مختلف آن است. امور اقتصادی در واقع خروجی و دستاورد پنهان و آشکار اسناد فرادست و ایده آل های هر ملت است که از طریق سلسله مراتب اختیارات و قوانین به بدنه و کف جامعه و زندگی مردم می رسد. فساد اداری و اقتصادی بیش از آنکه معلول فرآیندهای معیوب اقتصادی باشد تحت تاثیر شرایط سیاسی و فرهنگی جامعه است. مهم ترین علت فساد اداری و اقتصادی، تسلط اندیشه و عمل ناکارآمد از طریق قانونگذاری سنتی و ناکارآمد بر اداره امور گوناگون جامعه است که زمینه سوء استفاده زیاده خواهان را فراهم می کند. در شناسنامه تحقیق موضوعاتی چون عنوان، نگارنده، سال انتشار، شاخه علمی، روش مطالعه و محل چاپ تحقیق قید شده است و سپس علل و عوامل، پیامدها، راهکارها و نتیجه گیری هر تحقیق بصورت خلاصه آمده است. «چالش قانون» پیشاپیش از ارائه نظرات سازنده عموم اندیشمندان و نخبگان سپاسگزار است. این نوشتار به معرفی پژوهش های انجام شده در حوزه فساد اداری و اقتصادی می پردازد که هم اکنون از نظر خوانندگان گرامی می گذرد:

دکتر محمدرضا ناری ابیانه

■شناسنامه تحقیق
ردیف: ۱۱۷
عنوان: فساد اداری مالی و ضعف عملکرد مکانیسم های نظارتی و قضایی
نگارنده: سیدرضا حسینی و عبدالمجید رمضانی
سال انتشار: ۱۳۹۲
شاخه: حقوق
روش: توصیفی
محل چاپ: توصیفی دادرسی
علل و عوامل

علل عدم توانایی مکانیسم های نظارتی، کنترلی و قضایی در پیشگیری از وقوع جرائم در نهادهای حاکمیتی: عوامل اداری و سازمانی (مانند ابهامات موجود در رویه های اداری، فرآیندهای پیچیده و چندلایه امور اداری و حقوق غیرمکفی کارکنان (/ فقدان بانک های اطلاعاتی متمرکز/ رویکرد هزینه- فایده/ عدم آگاه سازی در ادارات/ مشکلات در بخش کنترلی که عبارتند از: عدم انجام حسابرسی مدیریتی و حسابرسی عملیاتی به همراه حسابرسی مالی در رده ها، عدم انجام حسابرسی های منظم و متوالی در رده ها و نیروها، عدم پیگیری نقاط ضعف نتایج حسابرسی، فقدان تخصص کافی در بخش های مختلف، عدم دسترسی کارشناسان مربوطه به آمار و اطلاعات مورد نیاز، ضعف سیستم اداری در برقراری ارتباط و تعامل با دستگاه های اداری، اجرایی و قضایی، نبود تعامل کافی و کارآمد در برقراری تعامل بین رده های مربوطه، فقدان بانک های اطلاعاتی در خصوص جرائم و افراد دارای تخلفات اداری/ مشکلات قضایی که عبارتند از: نقاط ضعف در قانون آیین دادرسی کیفری، ضعف قانون استخدامی و عدم شمول کامل این قانون به کلیه پرسنل حوزه کاری، عدم تخصص کافی در دادسراهای مربوطه و انتصابات غیرتخصصی، تفسیرهای غیرکارشناسانه از سوی قضات و بازپرسان مربوطه، عدم تعامل کافی بین ضابط و مرجع قضایی، نبود قاطعیت در قوانین مربوطه/ فقدان تعامل میان دستگاه های نظارتی و سازمان های بازرسی/ نداشتن ظرفیت لازم در برخورد با جرائم مذکور/ نبود قدرت کافی در برخورد با مفاسد اداری.

نتیجه گیری

شناخت حوزه های آسیب کارکنان دولت و نظارت و کنترل روند فعالیت ها و برخورد با تخلفات و جرائم کارکنان، تضمینی برای پیشگیری از وقوع فساد است. آسیب پذیری عدم توانایی در جلوگیری از خطر است و بر این اساس ظرفیت، اطلاعات و قدرت، سه عامل تبیین آسیب پذیری شناخته می شود. از این رو شناخت حوزه های تهدید ضروری است. شیوع جرائم اداری و مالی در ساختار دولت به ویژه در سال های اخیر و ضعف مکانیسم های کنترلی، نظارتی و قضایی در برخورد با این جرائم، پیکره سیستم های اداری را در حوزه تهدیدی قرار خواهد داد. این تحقیق به بررسی تأثیر مکانیسم های نظارتی و قضایی در مقابله با فساد پرداخته است.

■شناسنامه تحقیق
ردیف: ۱۱۸
عنوان: فساد مالی در منطقه منا
نگارنده: نامشخص
مترجم: امیر پوریانسب
سال انتشار: ۱۳۹۲
شاخه: حسابداری
روش: توصیفی
محل چاپ: توصیفی حسابدار
نتیجه گیری

این گزارش پژوهشی، دومین پژوهش نامه ای است که شفافیت بین الملل درباره فساد مالی خاورمیانه و شمال آفریقا منتشر کرده است. این گزارش که در سال ۲۰۰۹ منتشر شده است در سه بخش شامل: ۱. الگوهای فساد مالی، ۲. مهار فساد مالی: پیشرفت ها و چالش ها، ۳. نتیجه گیری تنظیم شده است. در این گزارش به دلیل نبود اطلاعات، به جز در جدول پیوست، از ایران نامی نیامده است. پرداختن به ریشه های فساد مالی در کشورهای منا چالش های بزرگی را نمود می بخشد، چون مستلزم اصلاحات زیاد در ساختارهای سیاسی و اقتصادی در سطح ملی از طریق تصویب قوانین و به کار بستن سازوکارهایی برای افزایش حساب دهی و راهبری شفاف است. با این وجود، اصلاحات موفق ضدفساد مالی مستلزم اراده سیاسی راستین برای پرداختن به علل اصلی فساد مالی و حمایت عمومی برای اصلاحات است. مطالعات و پژوهش های مرتبط با این موضوع حاکی از این هستند که اراده سیاسی وجود ندارد و به همین دلیل پرداختن به علل اصلی فساد مالی در منطقه چالش برانگیز است. تا زمانی که این واقعیت تلخ در اثر تقاضای شهروندان برای اصلاحات و فشارهای بیرونی از کشورهای اعطاکننده، تغییر نکند، نبرد علیه فساد مالی بدون شک چالش اصلی منا باقی خواهد ماند.

■شناسنامه تحقیق
ردیف: ۱۱۹
عنوان: بررسی اثرات فساد اقتصادی بر رشد اقتصادی در کشورهای اسلامی (با تأکید بر اقتصاد ایران)
نگارنده: اصغر مبارک
سال انتشار: ۱۳۹۲
شاخه: حسابداری
روش: کاربردی
محل چاپ: دانش حسابرسی
نتیجه گیری

در این مطالعه به بررسی اثر عامل نهادی در کنار دیگر عوامل اقتصادی بر رشد اقتصادی پرداخته شده است. عامل نهادی شامل نهادهای حاکمیتی (حق اظهار نظر و پاسخگویی، ثبات سیاسی، کنترل فساد، حاکمیت قانون، کیفیت بوروکراسی و اثربخشی دولت) است که به طور جداگانه و کلی برای کشورهای اسلامی مورد نظر از بین کشورهای مصر، ایران، ترکیه، عربستان، مالزی، اندونزی و کویت با سطوح مختلف توسعه در دوره ۲۰۰۵- ۱۹۸۰ با استفاده از روش داده های ترکیبی مورد بررسی قرار گرفته است. در این مقاله با توجه به نحوه اداره اقتصادی جامعه در صدر اسلام و ذکر نمونه هایی از آن نشان داده شده است که پیامبر (ص) توجه خاصی به عوامل نهادی در جهت تنظیم امور اقتصادی و رشد و توسعه داشتند که این همان نتایجی است که اقتصاددانان غرب بعدها با تکمیل نظریه های رشد به آن رسیدند، به گونه ای که در این مطالعه تجربی نیز همین نتایج به دست آمده است. نتایجی که از تخمینهای انجام شده در این مطالعه به دست آمده بیانگر نقش مهم نهادها در عملکرد اقتصادی کشورهاست و ضرایب مربوطه نشان می دهند که حکمرانی خوب یا در واقع نهادهایی که قدرت از طریق آنها در یک کشور اعمال می شود اثر مثبت روی رشد اقتصادی دارند. اما در خصوص شاخص دمکراسی همانطور که مطالعات پیشین نشان داده اند، اثر دمکراسی روی رشد مبهم است اما رویکرد نسبتا قابل قبولی که در این مورد قابل اتکاست اینکه اثر غیرمستقیم دمکراسی روی رشد از طریق کانال هایی چون بهبود سرمایه انسانی می باشد. از نتایج به دست آمده می توان استنتاج کرد که نهادهای حاکمیتی یا در شکل کلیتر حکمرانی خوب نسبت به نهادهای دمکراتیک از درجه اهمیت بیشتری برای رشد اقتصادی برخوردارند. اما باید توجه داشت اثر دمکراسی بر رشد بیشتر به عوامل نهادی دیگر نظیر حقوق مالکیت و حقوق مدنی بستگی دارد چرا که در صورت وجود چنین نهادهایی، دمکراسی از طریق پاسخگو نگه داشتن مسئولان، شفافیت در عملکرد و جریان اطلاعات و همچنین اتخاذ تصمیمات مردمی که نمونه عالی آن را در صدر اسلام می توان ملاحظه کرد، باعث بهبود عملکرد اقتصادی می شود. همچنین علاوه بر آزمون شاخص های ۶ گانه حاکمیتی به طور جداگانه متوسطی از این شاخص ها تحت عنوان شاخص حکمرانی خوب نیز مورد آزمون واقع شده است. ضریب به دست آمده برای این شاخص کلی مطابق پیش بینی مثبت و معنادار بوده و بیانگر این است که حکمرانی خوب یعنی داشتن دولتی توانمند که به وظایف حاکمیتی خود به خوبی عمل کند باعث تشویق سرمایه گذاری در فعالیت های تولیدی و ممانعت از فعالیت های ضدتولیدی نظیر رانت جویی، فساد و غیره می شود. از سوی دیگر نتایج نشان می دهند که میزان تأثیرگذاری فاکتورهای نهادی و حکمرانی برای کشورهای ایران، مصر، ترکیه و اندونزی نسبت به کشورهای دیگر کمتر است. همچنین ضریب به دست آمده برای شاخص کنترل فساد در مدل تحقیق، مثبت و معنادار است با این توضیح که سطح پایین فساد باعث تخصیص بهینه منابع عمومی و خصوصی، افزایش سرمایه گذاری و رشد اقتصادی می شود.

■شناسنامه تحقیق
ردیف: ۱۲۰
عنوان: سیستم پیش بینی کننده استنتاج فازی حکمرانی خوب در مبارزه با فساد اداری
نگارنده: حامد رحمانی و مرتضی موسی خانی و غلامرضا معمارزاده طهران
سال انتشار: ۱۳۹۳
شاخه: مدیریت
روش: توصیفی
محل چاپ: رسالت مدیریت دولتی
نتیجه گیری

این تحقیق در پی ایجاد مدلی جامع جهت سنجش فساد اداری است. در این راستا، این پژوهش سعی در پیگیری این سؤال دارد که آیا می توان با استفاده از بررسی مؤلفه های حکمرانی خوب، به قضاوت درستی در مورد فساد اداری دست یافت؟ در این پژوهش تمامی ابعاد مختلف حکمرانی خوب برای مبارزه با فساد به عنوان ورودی سیستم استنتاج فازی و از فساد اداری به عنوان خروجی در سیستم استفاده شده است. پس از آن سیستم استنتاج فازی سنجش فساد اداری با استفاده از شاخص های حکمرانی خوب طراحی شده و در پایان نیز خروجی مدل با نظر خبره ها مقایسه شده است. در این تحقیق قاعده نویسی با استفاده از نظرات پنج نفر از اساتید دانشگاه به دست آمده است. نکته قابل ذکر اینکه در این تحقیق پنج عامل از شش عامل ذکر شده توسط بانک جهانی در مورد حکمرانی خوب، مورد بررسی قرار گرفت بدینصورت که مؤلفه کنترل فساد به عنوان متغیر وابسته استفاده شده است. عوامل مورد استفاده شامل حق اظهار نظر و پاسخگویی، ثبات سیاسی وعدمخشونت، اثربخشی دولت، کیفیت مقررات و حاکمیت قانون است. یافته های تحقیق نشان از اهمیت بالای تمام مؤلفه ها و ارتباط بسیار نزدیک آنها با یکدیگر دارد ولی باید خاطرنشان کرد که بیشترین توجه طبق شواهد به دست آمده از قواعد فازی بر روی دو مؤلفه حاکمیت قانون و کیفیت مقررات است. در مورد مؤلفه کیفیت مقررات در این پژوهش عواملی همچون ضعف دولت در اجرای خط مشی ها و تدوین مقررات جهت مشارکت بیشتر بخش خصوصی و در مورد مؤلفه حاکمیت قانون نیز عواملی همچون مبنا قرار دادن قانون اساسی، شفافیت قانون و عدم پیچیدگی قانون مورد بررسی قرار گرفته اند ولی با توجه به مصاحبه صورت گرفته با خبره های پژوهش، آنها اذعان کرده اند که عواملی چون پاسخگویی و شفافیت دولت از مهم ترین عوامل مبارزه با فساد بوده و یکی از بهترین راه های دیگری که در این پژوهش به صورت مستقل ارائه نشده است ایجاد دولت الکترونیک جهت مبارزه با فساد است. یافته های تحقیق نشان داده است که نتایج حاصل از نظر خبرگان و نتایج حاصل از سیستم استنتاج فازی به یکدیگر نزدیک هستند.

■شناسنامه تحقیق
ردیف: ۱۲۱
عنوان: بررسی فساد اداری از دیدگاه قرآن و احادیث
نگارنده: مهدی اکبرنژاد و مینا یعقوبی و فرزاد غلامی
سال انتشار: ۱۳۹۳
شاخه: مدیریت
روش: توصیفی
محل چاپ: مدیریت اسلامی
پیامدها

پیامدهای عمومی: تضعیف نظام سیاسی/ تخریب سامانه اقتصادی/ انحراف اخلاق جمعی/ زمینه سازی سلطه بیگانگان،
پیامدهای فردی: کیفر قضایی/ عقوبت اخروی.
راهکارها

راهکارهای سازمانی: برکناری عناصر فاسد/ دقت در گزینش کارگزاران/ حفظ شئون کارکنان و ارتقای منزلت آنان/ برقراری نظام تشویق و تنبیه مناسب/ نظارت و بازرسی، برقراری عدالت اقتصادی،
راهکارهای فرهنگی: ضرورت خودسازی/ ترویج امر به معروف و نهی از منکر/ اطلاع رسانی عمومی،
راهکارهای قضایی.
نتیجه گیری

با دقت در منابع اسلامی و به ویژه سیره امام علی (ع) در دوران حکومت پنجساله آن حضرت، می توان به الگوی جامع و همه جانبه نگری در برخورد با فساد اداری دست یافت که همه زمینه های مسئله از سازوکارهای اداری گرفته تا بسترهای فرهنگی- اجتماعی، سیاست های اقتصادی و سامانه قضایی را دربرمی گیرد. بنابراین درمجموع می توان گفت که فساد اداری به عنوان مانعی در تحقق کمال انسانی و مدینه فاضله الهی، مورد توجه و اهتمام ویژه اسلام است و با توجه به اتخاذ رویکرد سامانمند در مبارزه با فساد اداری، اسلام سعی در از بین بردن ریشه ها و زمینه های فساد اداری دارد و تنها به برخوردهای قضایی در این زمینه بسنده نمی کند.

■شناسنامه تحقیق
ردیف: ۱۲۲
عنوان: اصلاح ساختارهای قانونی، نظارتی و فرهنگی در مبارزه با فساد اداری
نگارنده: حمید تابلی و جواد صالحی و مرتضی حسینپور و علی غلامعلی پور
سال انتشار: ۱۳۹۳
شاخه: علوم اجتماعی
روش: توصیفی
محل چاپ: مطالعات بین المللی پلیس
نتیجه گیری

فساد اداری خود معلول عوامل قانونی، اجرایی، فرهنگی و اخلاقی جامعه است. در چنین شرایطی اصلاح ساختار قوانین، اصلاح ساختار کنترل و مسئولیت پذیری و اصلاح ساختار فرهنگی و اخلاقی جامعه تنها راه ممکن برای مبارزه با فساد اداری است. تدوین و به کار گرفتن قوانین ضدفساد در نظام های مالی و اقتصادی مبتلا به فساد می تواند زمینه نابودی فساد را فراهم سازد. در جمهوری اسلامی ایران از این جهت اقدامات ارزشمندی انجام شده که از جمله آنها می توان علاوه بر قوانین عام و سنتی، به قوانین، دستورالعمل ها و آیین نامه های خاص از جمله فرمان ۸ ماده ای رهبر معظم انقلاب اسلامی ایران در سال ۱۳۸۱، برنامه ارتقای سلامت نظام اداری و مقابله با فساد در سال ۱۳۸۳، آیین نامه پیشگیری و مبارزه با رشوه در دستگاه های اجرایی در سال ۱۳۸۵ و قانون ارتقای سلامت نظام اداری و مقابله با فساد در سال ۱۳۹۰ اشاره کرد. لکن قوانین و مقررات صرف در این خصوص کارگشا نیستند. لازم است علاوه بر فعال کردن دستگاه های نظارتی و بازرسی دولتی، با نهادینه کردن مشارکت و نظارت مردمی در مبارزه با فساد، افزایش آگاهی عمومی و اثربخشی اقدامات در این حوزه صورت گیرد. ضرورت دارد مردم برای مشارکت تشویق شوند و زمینه برای ارائه اطلاعات و افشاگری آنها فراهم شود. مشارکت دادن فعال مردم در فرآیند مبارزه با فساد و آگاهی بخشی به آنها درباره زیانهای ناشی از فساد می تواند مفید باشد تا اینکه مردم تصور نکنند مبارزه با این پدیده فقط بر عهده دولت و نهادهای نظارتی است. البته این مشارکت خود نیازمند سازوکارهای عملیاتی حمایت از مخفی نگه داشتن هویت گزارش دهندگان است. قانون ارتقای سلامت اداری و مقابله با فساد این سازوکار را برای اولین بار ایجاد کرده است. این علاوه بر وظیفه ای است که بر دوش مطبوعات و رسانه ها سنگینی می کند. البته این توقع با تأمین آزادی رسانه ها، حفاظت و حمایت از مطبوعات و ایجاد رسانه های مستقل و کارآمد میسر خواهد شد. البته نباید از این نکته غافل شد که فساد اداری بنا به الگوهای رفتاری حسب مورد از نگرش های فرهنگی و الگوهای اخلاقی کارگزاران و ارباب رجوع یک جامعه نیز نشئت می گیرد. از این منظر یکی از فاکتورهای مهم در کنترل فساد اداری، تقویت باورها و ارزش های اخلاقی افراد در جامعه است. علمای دینی و فرهنگی، رسانه ها و نهادهای مدنی در این خصوص می توانند به واسطه حضور خود در متن جامعه و اطلاع از طرز تفکر اعضای آن به خوبی در راستای حاکم کردن فرهنگ قانونمداری و پرهیز از فساد حرکت کنند و زمینه اصلاح باورهای نادرست جامعه را در رابطه با ضرورت مبارزه و پیشگیری از فساد اداری ایجاد کنند.

■شناسنامه تحقیق
ردیف: ۱۲۳
عنوان: طراحی شاخص بومی برای اندازه گیری فساد اقتصادی
نگارنده: مرتضی عزتی و بهمن کریمی گلنار
سال انتشار: ۱۳۹۳
شاخه: علوم سیاسی
روش: توصیفی
محل چاپ: سیاست ها و کلانی راهبردی
علل و عوامل

عوامل اثرگذار بر ایجاد فساد (علت ها): فقر/ بیکاری/ محدودیت درآمد/ ممنوع بودن برخی کارها (شغل ها)/ هزینه (قیمت) نسبی فساد. عوامل زمینه ساز فساد: پیچیدگی کارهای اداری و قوانین و مقررات/ گستردگی اندازه دولت در اقتصاد و گستردگی اختیارات کارگزاران/ دخالت مستقیم دولت در اقتصاد/ بی ثباتی در سیاست ها و برنامه ها/ وجود درآمد برون زای بسیار برای دولت.
پیامدها

کاهش امنیت/ بی ثباتی/ کاهش سرمایه گذاری/ کاهش بهره وری/ کاهش درآمد و افزایش هزینه های دولت/ خروج کشور از مسیر توسعه/ هدایت توانایيها به مسیرهای نادرست/ کاهش ارزش های اخلاقی، فرهنگی و سرمایه اجتماعی/ کاهش ایمان و دینداری در جامعه/ پیامدهای دیگر کاهش تولید از جمله افزایش فقر، افزایش شکاف درآمدی و کاهش خدمات عمومی.
راهکارها

راهکارهای بازسازی (اصلاح) عوامل ایجاد فساد: افزایش درآمد فقرا/ کاهش بیکاری/ رفع محدودیت و ممنوعیت در کارها/ رفع محدودیت و ممنوعیت درآمدی/ افزایش هزینه فساد، راهکارهای بازدارنده (زمینه های بازدارنده): بهبود نظام نظارت/ اثربخشی نظام قضایی/ افزایش آزادی ها و اختیارات مردمی و کاهش قدرت های فردی/ افزایش مشارکت مردم و کاهش دخالت دولت در کار مردم/ افزایش ارزش آموزه های دینی، اخلاقی و فرهنگی.
نتیجه گیری

این تحقیق به تدوین شاخص اندازه گیری فساد اقتصادی مبتنی بر ارزش ها و فرهنگ ایرانی- اسلامی می پردازد. روش تجزیه و تحلیل در تدوین شاخص های فساد اقتصادی، روش تحلیل منطقی با استفاده از روش تحلیل محتواست. فساد اقتصادی چهار بعد اصلی دارد: یکی عوامل ایجاد فساد، دیگری موانع یا زمینه های بازدارنده (یا مبارزه با) فساد، سومی پیامدهای فساد و چهارمی داده های خود فساد است که هر یک بعدی از فساد را نشان می دهد، اما هیچیک نمی تواند نشان دهنده اندازه دقیق فساد باشد، چون فسادکنندگان همه تلاش خود را می کنند تا آن را پنهان نگه دارند. عوامل و زمینه ها نیز با فساد ربط یک به یک ندارند. برای نمایان گری بهتر خوب است از همه داده های چهار بعد یادشده کمک گرفت. همچنین برای بهتر شدن نشانگری شاخص ها می توان نظر کارگزاران دولتی، مدیران شرکت های خصوصی، متخصصان آگاه و همه مردم را نیز در این باره گرفت و در ترکیب وارد کرد، چون بسیاری از داده ها در این زمینه نزد مردم است، اما در هیچ جایی ثبت نشده و نخواهد شد. در این مقاله شاخص هایی در نظر گرفته شده است که همه ابعاد فساد اقتصادی را نشان می دهد: شاخص بعد یکم، دو زیرشاخص دارد. یک زیرشاخص علتهای فساد را نشان می دهد، یک زیرشاخص زمینه های فساد را نشان می دهد که این دو زیرشاخص با هم ترکیب شده است تا بعد علت ها و زمینه ها یکجا وارد شوند و از ورودی بیش از اندازه آنها جلوگیری شود. شاخص بعد دوم، زمینه های بازدارنده فساد اقتصادی (یا مبارزه با فساد) را نشان می دهد. شاخص بعد سوم، پیامدهای فساد اقتصادی است. شاخص بعد چهارم، اندازه فساد اقتصادی رخ داده (مؤلفه ها) را نشان می دهد. شاخص بعد پنجم، نتیجه نظرسنجی ها (افکار) در جامعه را نشان می دهد که دربرگیرنده چهار زیرشاخص برای چهار نظرسنجی همگانی، نظرسنجی از متخصصان، نظرسنجی از مدیران بخش خصوصی و نظرسنجی از کارکنان دولت است. اما چند پیشنهاد برای کاربرد بهتر این شاخص در تحقیق بدین شرح ارائه شده است:

۱. در این شاخص می توان به جای اندازه شاخص در سال پایه از میانگین شاخص در کشورهای جهان، کشورهای گروه یا کشورهای همگن استفاده کرد.

۲. برای اندازه گیری فساد بر پایه این شاخص در صورتی که همه داده ها در دسترس نباشد می توان شاخص فساد را بر پایه برخی ابعاد نیز اندازه گیری کرد. می توان آنها را نیز به همین شکل ترکیب کرد یا برای یک بعد به کار برد.

۳. در کاربرد پرسشنامه پیشنهاد می شود برای نظرسنجی از هر یک از گروه های ۲، ۳ و ۴ شمار نمونه کمتر از ۱۰۰ تن نباشد و تا جای ممکن از روش تصادفی گزینش نمونه انجام شود. همچنین نمونه برای سال های پیش و پس یکسان باشد.

۴. شمار نمونه گروه اول نیز کمتر از ۲۰۰۰ نباشد و با روش تصادفی گزینش شود.

۵. ممکن است در زمان گردآوری داده ها و اندازه گیری شاخص برخی داده ها با دشواری به کارگیری روبرو شوند که می توان اندازه جایگزین مشابه را قرار داد.

۶. می توان برای کاربردهای گوناگون، هر یک از این شاخص ها را جداگانه اندازه گیری و تحلیل کرد.

■شناسنامه تحقیق
ردیف: ۱۲۴
عنوان: بررسی رابطه نگرش به فساد اداری و احساس محرومیت نسبی مورد مطالعه: دانشجویان دانشگاه پیام نور بجنورد
نگارنده: هادی حسن دوست فرخانی و امید رضایی و حسن پاکزاد سرداری و سعید رضایی
سال انتشار: ۱۳۹۳
شاخه: علوم اجتماعی
روش: توصیفی
محل چاپ: مطالعات فرهنگی اجتماعی خراسان
علل و عوامل

جهانی شدن/ سطح آموزش و پرورش و توسعه/ اندازه دولت (هر چه اندازه دولت بزرگ تر، فساد اداری بیشتر)/ چگونگی فعالیت های دولت، مخصوصا در چگونگی توزیع ثروت/ سطح دستمزد کارمندان دولت/ فرهنگ و سابقه تاریخی فساد اداری در جامعه/ عدم وجود قانون و مقررات شفاف در زمینه برخورد با مسئله/ سطح پایین توسعه یافتگی و رشد اقتصادی/ آزادی مطبوعات/ دمکراسی/ میزان پای بندی به اخلاقیات/ روابط متقابل/ عدم کنترل و نظارت/ هنجارها و ارزش های مدنی سیاست مداران و مسئولان.
راهکارها

رعایت عدالت توزیعی در سطح جامعه و کاهش شکاف طبقاتی/ آموزش دانش آموزان و دانشجویان (بالاخص پسران) در زمینه قانونمداری و آشنایی بیشتر آنها با آموزه های اخلاقی در مدارس و دانشگاه ها/ برنامه ریزی و کار بر روی آموزش خانواده ها بالاخص خانواده های متمول.
نتیجه گیری

در این پژوهش سعی بر آن است تا از یکسو، ابتدا مسئله نگرش به فساد اداری (در تقابل با سلامت اداری) در قشر دانشجویان بررسی شود و از سوی دیگر، ارتباط آن با مفهوم احساس محرومیت نسبی مورد بررسی قرار گیرد. روش جمع آوری داده ها پرسشنامه بوده که شامل شاخص نگرش به فساد اداری و شاخص سنجش احساس محرومیت نسبی و همچنین سؤالاتی در مورد مشخصات جمعیت شناختی پاسخگویان بوده است. نمونه آماری نیز شامل ۱۵۰ نفر از دانشجویان دانشگاه پیام نور بجنورد در سال تحصیلی ۱۳۹۲-۱۳۹۳ است. نتایج نشان داده است که بین نگرش به فساد اداری و سن، رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. به این معنا که با افزایش سن، نگرش به فساد اداری نیز مثبت تر می شود (گرایش بیشتر به فساد اداری). همچنین نتایج حاکی از آن است که بین نگرش به فساد اداری و پایگاه اقتصادی- اجتماعی نیز رابطه مثبت و معناداری وجود دارد، یعنی اینکه هر چقدر پایگاه اقتصادی- اجتماعی افراد بالاتر باشد، گرایش بیشتری به فساد اداری خواهند داشت. همچنین مهم ترین یافته و نتیجه تحقیق حاضر، وجود رابطه مثبت و معنادار بین نگرش به فساد اداری و احساس محرومیت نسبی است، یعنی با افزایش احساس محرومیت نسبی افراد، گرایش آنها به فساد اداری افزایش پیدا خواهد کرد. با اتکا به این یافته تحقیق می توان گفت، احساس محرومیت نسبی یکی از علل اصلی انحرافات اجتماعی (در اینجا فساد اداری) است. افراد مادامی که خود را از افراد دیگر محروم تر بدانند و سطح برخورداری خود را ناچیز شمرند، در صدد رفع این محرومیت بر خواهند آمد که این امر، گاهی اوقات در قالب انجام کارهای غیرقانونی و انحرافی خودنمایی می کند.

یکی از فاکتورهای مهم در کنترل فساد اداری، تقویت باورها و ارزش های اخلاقی افراد در جامعه است. علمای دینی و فرهنگی، رسانه ها و نهادهای مدنی در این خصوص می توانند به واسطه حضور خود در متن جامعه و اطلاع از طرز تفکر اعضای آن به خوبی در راستای حاکم کردن فرهنگ قانونمداری و پرهیز از فساد حرکت کنند و زمینه اصلاح باورهای نادرست جامعه را در رابطه با ضرورت مبارزه و پیشگیری از فساد اداری ایجاد کنند